

ด่วนที่สุด

ที่ ศร ๐๐๐๘.๒/ ๗๑๙

ฝ่ายเลขานุการประธาน กกธ.

เลขที่ ๒๕๔/๒๐

วันที่ ๑๐ กย ๖๐ เวลา ๑๖.๐๐ น.

ศาลรัฐธรรมนูญ

ถนนแจ้งวัฒนะ กทม. ๑๐๒๑๐

๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอส่งข้อสังเกตประกอบการพิจารณา

เรียน ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ด่วนที่สุด ที่ (รจน) ๗๕๒/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารสรุปข้อสังเกตของศาลรัฐธรรมนูญ ๑ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. (ฉบับวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐) มาเพื่อพิจารณา และหากมีข้อเสนอแนะประการใดขอความอนุเคราะห์ให้นำส่งภายในวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ความละเอียดดังอ้างถึง นั้น

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวแล้ว มีข้อสังเกตประการสำคัญ ดังปรากฏในเอกสารสรุปข้อสังเกตของศาลรัฐธรรมนูญ ๑ ตามสิ่งที่ส่งมาพร้อมนี้ ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ มาประณีต)

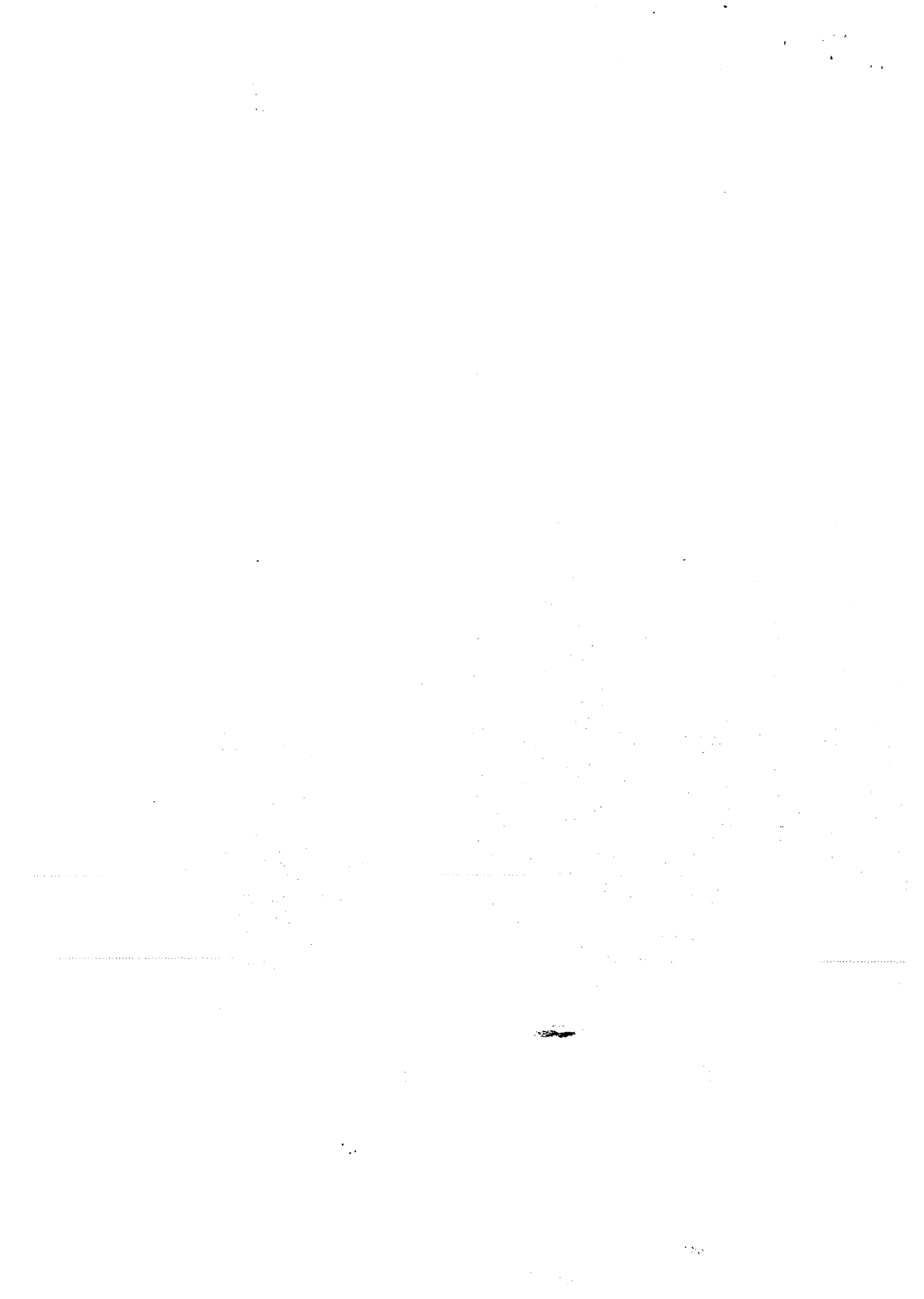
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คณะทำงานยกร่างกฎหมาย ๑

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๗๕๕๒

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๑๖

เอกสารสรุปข้อสังเกตของศาลรัฐธรรมนูญ

ตามมติที่ประชุมของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๐
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.
(ฉบับของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐)

ข้อสังเกต รวม ๒๕ ข้อ ดังนี้

๑. เหตุผลของร่าง ฯ

“โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญในสาระสำคัญที่รัฐสภาเป็นผู้ดำเนินการซึ่งมีผลผูกพันต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

ข้อสังเกต

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ วรรคสอง บัญญัติให้การยื่นคำร้องและเงื่อนไขการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย การทำคำวินิจฉัย และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญนอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ไม่ได้บัญญัติให้นำเรื่องอื่นนอกจากวิธีพิจารณาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ดังนั้น การนำเรื่องการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการ (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ) มารวมไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้จึงอาจจะไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และอาจจะขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย จึงเห็นสมควรตัดร่างเหตุผลในส่วนของ การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการ ร่างมาตรา ๓ (๑) หมวด ๕ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และบทเฉพาะกาลมาตราที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญออกทั้งหมด

๒. มาตรา ๔ บทนิยาม

(๑) คำว่า “คดี” “คำร้อง” “หนังสือ”

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่ที่ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“หนังสือ” หมายความว่า หนังสือที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

ข้อสังเกต

การแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำ คำว่า “หนังสือ” ที่ยึดโยงกับบทนิยามคำว่า “คดี” “คำร้อง” “หนังสือ” และบทบัญญัติในส่วนที่ ๒ การยื่นคำร้องและการยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย เข้าด้วยกัน เป็นการกำหนดหลักการใหม่ให้คดีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยสามารถยื่นได้ ๒ วิธีการ คือ ยื่นเป็นคำร้องหรือยื่นเป็นหนังสือ ทั้งนี้ ตามประเภทคดีที่กำหนดในร่างมาตรา ๔๐ อย่างไรก็ดี การใช้ถ้อยคำดังกล่าวยังมีความไม่สอดคล้องกันในบริบทของมาตราต่าง ๆ เช่น

- คำว่า “คำร้อง” ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบ ฯ นี้มีข้อสังเกตว่าอาจยังไม่ครอบคลุมทั้งการยื่นคำร้องเป็นคำร้องตามแบบพิมพ์และการยื่นเป็นหนังสือ ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อร่างมาตราอื่น เช่น ร่างมาตรา ๔๑ ร่างมาตรา ๔๗ ร่างมาตรา ๔๙

- คำว่า “หนังสือ” ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบ ฯ นี้มีทั้งหนังสือในความหมายทั่วไป เช่น ร่างมาตรา ๕ ร่างมาตรา ๖ ร่างมาตรา ๖๕ วรรคสอง และหนังสือในความหมายตามบทนิยาม เช่น ร่างมาตรา ๗ ร่างมาตรา ๔๐ ร่างมาตรา ๔๗

(๒) คำว่า “การนั่งพิจารณา” กับ คำว่า “กระบวนการพิจารณา” และ “การพิจารณาคดี”

“การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดีโดยคู่กรณีมีสิทธิมาอยู่ต่อหน้าศาล

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ รวมถึงการไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย หรือการนั่งพิจารณา

ข้อสังเกต

คำว่า “การนั่งพิจารณา” ยึดโยงกับร่างมาตราต่าง ๆ เช่น ร่างมาตรา ๕๐ และร่างมาตรา ๕๗ และอาจต้องตีความคำว่า “กระบวนการพิจารณาคดี” “การพิจารณาคดี” และ “การนั่งพิจารณา” ว่าแต่ละถ้อยคำมีขอบเขตอย่างไรและถ้อยคำใดมีขอบเขตกว้างหรือแคบอย่างไร ดังนั้น เพื่อความชัดเจนจึงน่าจะแก้ไขบทนิยามของการพิจารณาคดีให้รวมถึงการนั่งพิจารณาคด้วย

(๓) คำว่า “หน่วยงานของรัฐ”

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง

ข้อสังเกต

คำว่า “หน่วยงานของรัฐ” นิยามนี้เป็นการเทียบเคียงกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีข้อสังเกตเรื่องความเหมาะสมและครอบคลุมถ้อยคำตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เนื่องจากคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ปรากฏในหลายร่างมาตรา เช่น ลักษณะต้องห้ามตามร่างมาตรา ๑๐ และหลักการเรียกพยานหลักฐาน ฯ ตามร่างมาตรา ๒๖ วรรคสาม

๓. มาตรา ๗ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องคดี ดังต่อไปนี้

(๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

ฯลฯ

ฯลฯ

“(๑๒) คดีอื่นที่รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล”

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น ไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น

ข้อสังเกต

๑. ความในตอนต้นใช้คำว่า “เรื่อง” ซึ่งบทนิยามมีคำว่า “คดี” และในอนุ (๑) - (๑๒) ใช้คำว่า “คดี”

๒. ความใน (๑๒) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลด้วย จึงมีข้อสังเกตว่ากรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ เช่น พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ จะรวมอยู่ในร่างมาตรา ๗ หรือไม่ จึงเห็นสมควรเติมถ้อยคำเพื่อให้ครอบคลุมพร้อมทั้งแก้ไขบทนิยามคำว่า “ผู้ร้อง” และ “กระบวนการพิจารณา” ให้สอดคล้องกันด้วย

๔. มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

การเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

การวินิจฉัยให้ใช้วิธีการลงคะแนนโดยเปิดเผย

ให้พรรคการเมืองพรรคหนึ่ง พรรคสอง และพรรคสอง ไม่ใช้บังคับแต่กรณีที่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของพรรคสรรหาด้วยโดยอนุโลม แต่พรรคสรรหาที่ถูกต้องสรรหาแล้วขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะพิจารณาคดีหรือไม่

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหา ให้วุฒิสภา/ที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการสรรหาทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยกรรมการสรรหาที่มาจากคณะกรรมการสรรหาทุกคณะรวมกัน/ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

ข้อสังเกต

วรรคสี่เป็นกรณีที่กำหนดให้คณะกรรมการสรรหาทำหน้าที่ตรวจสอบกันเอง น่าจะกำหนดให้วุฒิสภาหรือที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการสรรหาทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยกรรมการสรรหาที่มาจากคณะกรรมการสรรหาทุกคณะรวมกันหรือศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ตรวจสอบ

๕. มาตรา ๑๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ หรือมาตรา ๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

(๕) ศาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการ

(๖) ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่งให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการด้วย

ในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือไม่ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สิ้นสุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ตุลาการเลือกตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อสังเกต

มีข้อสังเกตในวรรคสี่ว่า การทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญของตุลาการคนหนึ่งนั้น ทำหน้าที่แทนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ทั้งหมดหรือไม่ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีสองส่วนคือวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๖. มาตรา ๒๓ การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม ปราศจากอคติทั้งปวง มีความกล้าหาญ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม

ตุลาการต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา ทั่วราชอาณาจักรหรือชดเชยในหลักสูตรหรือโครงการใด ๆ ที่จัดในเวลาหรือชดเชยทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ถือว่าปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มเวลา เว้นแต่เป็นหลักสูตรหรือโครงการที่ศาลเป็นผู้จัดขึ้นโดยเฉพาะสำหรับตุลาการ

ข้อสังเกต

เห็นควรตัดวรรคสองออก เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับวิธีพิจารณาของศาล โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับอยู่แล้ว นอกจากนี้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่มีสถานะเป็นข้าราชการประจำที่จะต้อง

กำหนดเรื่องลาหยุดราชการเหมือนข้าราชการประจำ สำหรับการเข้ารับการศึกษาหรืออบรมนั้น ถือว่าเป็น การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตุลาการ

๗. มาตรา ๒๖ การพิจารณาคดีที่ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณ หรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุก ประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการนำสืบพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาด คลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นใน การนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่ เกิดขึ้นในคดีนั้น

การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคล ใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ ทสช.ยุติธรรม ทสช.ปกครอง ทสช.ทหาร หน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานสอบสวน ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ข้อสังเกต

ในวรรคสาม สมควรตัดถ้อยคำว่า “ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร” ออก เพื่อความเป็น อิสระของศาลแต่ละศาล

๘. มาตรา ๓๖ เมื่อมีการขอถอนตัวตามมาตรา ๓๓ หรือยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๓๔ ให้ศาล ประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านนั้น โดยตุลาการซึ่งขอถอนตัวหรือถูกคัดค้าน จะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำขอถอนตัวหรือคำร้องที่คัดค้านตนเองมิได้ เว้นแต่เป็นกรณี จำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในการพิจารณาเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านตุลาการ ให้ศาลฟังคำชี้แจงของตุลาการที่ขอถอนตัวหรือ ถูกคัดค้านประกอบด้วย

การชี้ขาดเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียง เท่ากันให้ผู้ทำหน้าที่ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการลงมติตามวรรคสาม ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

เมื่อศาลพิจารณาวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้ตุลาการที่ขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านและ คู่กรณีทราบ

การพิจารณาที่ได้ดำเนินไปก่อนที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดย่อมมีสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่ง ชี้ขาดให้ถอนตัวหรืออนุญาตตามคำคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

เมื่อมีการชี้ขาดเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านแล้ว มีตุลาการเหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ถึงเจ็ดคน ศาลจะ ร้องขอต่อประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๑ แต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ ตุลาการเฉพาะคดีนั้นให้ครบเจ็ดคนก็ได้

ข้อสังเกต

เห็นควรเพิ่มบทบัญญัติเพื่อให้เป็นการแก้ไขปัญหาในกรณีที่ยังไม่ถึงเจ็ดคน

๙. มาตรา ๔๐ ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น

การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ ให้กระทำเป็นคำร้องตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ เว้นแต่การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีในกรณีดังต่อไปนี้ ให้จัดทำเป็นหนังสือ

(๑) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ หรือนายกรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย

(๒) ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหารขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความพร้อมด้วยเหตุผลไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

(๓) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด

(๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ

(๕) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๗) คณะรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๘) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๙) การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑๒) ที่ข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทำเป็นหนังสือ

ข้อสังเกต

๑. วรคหนึ่ง ให้เพิ่มเติมถ้อยคำว่า “หรือกฎหมายอื่น” ซึ่งเป็นไปตามหลักการเดียวกับ “ผู้ร้อง” “กระบวนพิจารณา” และร่างมาตรา ๗ (๑๒)

๒. วรคสอง (๒) น่าจะไม่สอดคล้องกับทางแนวปฏิบัติกรณีที่ให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดี ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความไปยังหน่วยงานตุลาการของแต่ละศาล (สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ) แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งเป็นระบบศูนย์กลางในการบริหารจัดการภายในของแต่ละศาล และเป็นการทำให้การประสานงานคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐. มาตรา ๔๔ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๑๐) ได้ โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ก็ให้ยื่นคำร้องได้ ตราบที่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่

ภายใต้บังคับมาตรา ๔๑ การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง นอกจากต้องดำเนินการตามมาตรา ๔๑ แล้ว ต้องระบุงการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงว่าเป็นการกระทำใดและละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไรให้ชัดเจน

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ และถ้าศาลเห็นว่าเป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา ๔๕ ให้ศาลสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา

ข้อสังเกต

วรรคสอง สมควรแก้ไขเพื่อให้เกิดความชัดเจน

๑๑. มาตรา ๔๕ การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา ๔๔ ต้องมิใช่เป็นกรณีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

(๒) กฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วน

(๓) การกระทำที่เป็นการใช้อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น

(๔) เรื่องที่อาจฟ้องร้องเป็นคดีในศาลอื่นได้หรือเป็นคดีที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

(๕) การกระทำของคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒

(๖) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

ข้อสังเกต

๑. ความใน (๑) ให้เพิ่มเติม “และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ” เพื่อให้ครอบคลุม

๒. สมควรเพิ่มเติมกรณีการกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของศาลอื่นเป็นความใน (๖) ด้วย เนื่องจากถ้อยคำตามร่างมาตรา ๔๗ วรรคสาม (๓) ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอออก จะทำให้คดีเกี่ยวกับการกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของศาลอื่นอาจนำมาฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ได้ ได้ ซึ่งโดยระบบของการตรวจสอบในเรื่องนี้มีความแตกต่างจากข้าราชการประเภทอื่น โดยให้องค์กรภายใน (กต./กศป.) เป็นผู้ตรวจสอบ สำหรับข้าราชการประเภทอื่นจะใช้ระบบตรวจสอบภายนอกโดยองค์กรตุลาการ จึงขอเพิ่มเติมให้ครอบคลุมการกระทำของ กต. กศป. และวินัยทหาร

๑๒. มาตรา ๔๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๕ (๒) ถึง (๖) ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าการละเมิดนั้นผู้ร้องเห็นว่าเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญพร้อมด้วย

ความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลขอให้ศาลวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ได้

ถ้าผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพประสงค์จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีความวินิจฉัยว่าการกระทำนั้น ตามวรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลตามหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง หรือจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๔๔ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับการยื่นและการพิจารณาคำร้องตามมาตรานี้ด้วยโดยอนุโลม

ข้อสังเกต

สมควรแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจน

๑๓. มาตรา ๔๘ เมื่อมีผู้ยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และศาลเห็นว่าเป็นกรณีต้องด้วยมาตรา ๔๐ วรรคสอง (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) ให้ศาลรับไว้พิเคราะห์และตั้งวันทำการนับแต่วันที่รับหนังสือ ทั้งนี้ ศาลต้องพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับไว้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันทำการ นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้นำความในมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อสังเกต

วรรคหนึ่ง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่

๑๔. มาตรา ๕๐ ภายใต้บังคับของมาตรา ๒๖ ให้เป็นหน้าที่ของตุลาการทุกคนที่จะต้องร่วมหนึ่งพิจารณาและร่วมทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้หรือเป็นกรณีตามวรรคสาม

องค์คณะของศาลในการหนึ่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

ตุลาการซึ่งเข้ารับตำแหน่งภายหลังคดีที่รับพิจารณาคดีครั้งแรกแล้ว เข้าร่วมทำคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่ทว่าไม่เข้าร่วมสหภาพให้สิทธิองค์คณะเหลือไม่ถึงเจ็ดคน

ตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาใน เพื่อเหตุประเด็นสำคัญ แห่งคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น หากมีปัญหาว่าตุลาการคนใดร่วมในการพิจารณาใน เพื่อเหตุประเด็นสำคัญ แห่งคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อสังเกต

- วรรคหนึ่ง มีข้อสังเกตว่า บทนิยามคำว่า “การนั่งพิจารณา” ซึ่งหมายความว่า การนั่งพิจารณาเป็นการที่ศาลกระทำโดยเปิดเผยทุกครั้งซึ่งต้องกระทำโดยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคนด้วย สำหรับการประชุมปรึกษาซึ่งอยู่ในบทนิยามคำว่า การพิจารณาคดี แต่ไม่อยู่ในนิยามคำว่า “การนั่งพิจารณา” โดยในทาง

ปฏิบัติการประชุมปรึกษา ศาลรัฐธรรมนูญจะกระทำโดยตุลาการไม่น้อยกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนด ดังนั้นร่างมาตรานี้จึงอาจกระทบในทางปฏิบัติและทำให้อาจมีปัญหาในการตีความเกี่ยวกับองค์คณะในการนั่งพิจารณา และการพิจารณาคดี (ซึ่งรวมการประชุมปรึกษา การไต่สวนพยานที่อยู่นอกสถานที่) จึงสมควรใช้คำว่า “การพิจารณาคดี” แทน “การนั่งพิจารณา” และสอดคล้องกับการเพิ่มเติมบทนิยามการพิจารณาคดีให้ครอบคลุมการนั่งพิจารณา

- วรரசสาม ตุลาการที่จะร่วมทำคำวินิจฉัยได้ควรได้ร่วมพิจารณาในประเด็นสำคัญแห่งคดี ความตามร่างวรரசสามอาจจะเคร่งครัดเกินไป และความในวรரசสี่ที่กำหนดไว้ก็น่าจะเพียงพอแล้ว จึงเห็นสมควรตัดความในวรரசสามออก และแก้ไขวรரசสี่ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

- วรரசสี่ แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่

๑๕. มาตรา ๕๒ เมื่อศาลหรือตุลาการประจำคดีมีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัยให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และให้นำความในมาตรา ๔๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาตามวรรคสองหรือไม่รับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ติดใจที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อสังเกต

- วรรคหนึ่ง เห็นสมควรเพิ่มเติม “ตุลาการประจำคดี” ด้วย ทั้งนี้ เพื่อรองรับกรณีมีการตั้งตุลาการประจำคดีและตุลาการประจำคดีนั้นมีคำสั่งรับหรือไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

- ในการพิจารณาคดีที่ไม่มีคู่กรณี เช่น คดีที่ขอให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติกฎหมายขัดแย้งรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพื่อให้การพิจารณาคดีดังกล่าวรอบด้านและเกิดความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ สมควรให้เพิ่มการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อมูลของผู้รักษาการกฎหมายหรือผู้แทน หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของกฎหมายนั้นก็ได้

๑๖. มาตรา ๕๓ ผู้ร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หรือผู้ถูกร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาย่อมทำได้ โดยต้องยื่นคำร้องเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว แต่หรือในกรณีที่การแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้ประเด็นแห่งคดีที่จะต้องวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป ศาลจะรับหรือไม่รับไว้พิจารณาก็ได้

ข้อสังเกต

น่าจะแก้ไขเพื่อให้ศาลมีดุลพินิจครอบคลุมทั้งกรณีที่ยื่นคำร้องก็ขอเจ็ดวันและกรณีที่ศาลกำหนดวันที่จะมีคำวินิจฉัยน้อยกว่าเจ็ดวันได้ด้วย

๑๗. มาตรา ๕๕ เมื่อศาลรับคดีใดไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย แต่ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่ได้กำหนดหรือลำดับไว้เดิม

ตุลาการทุกคนเว้นแต่ตุลาการที่ได้รับอนุญาตให้ถอนตัวหรือต้องถอนตัวเพราะถูกคัดค้าน ต้องทำ
ความเห็นส่วนตัวตามประเด็นและตามลำดับแห่งประเด็นที่ศาลได้กำหนดหรือลำดับไว้

เมื่อศาลรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยประเด็นข้อใดแห่งคดีโดยอ้างว่า
เรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้

ข้อสังเกต

เห็นสมควรแก้ไขวรรคสามเพื่อให้เกิดความชัดเจน

๑๘. มาตรา ๕๘ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานได้ และมีสิทธิขอ
ตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาทำการได้
เพื่อประโยชน์แห่งการที่ ศาลจะกำหนดให้มีพยานหลักฐานที่คู่กรณีขอ ตามวิธีการและระยะเวลาที่
กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

การอ้างพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน และวิธีการที่จะได้มาซึ่ง
พยานหลักฐานดังกล่าว

ภายใต้บังคับมาตรา ๕๖ ก่อนศาลมีคำวินิจฉัย คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ แต่ต้อง
ยื่นเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ข้อสังเกต

ความในวรรคหนึ่ง ให้ตัดถ้อยคำที่ว่า “เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ศาลจะกำหนดให้มีการตรวจ
พยานหลักฐานก่อน” ซึ่งเป็นเรื่องการตรวจพยานหลักฐานที่อยู่ในร่างมาตรา ๕๙

๑๙. มาตรา ๖๐ ในการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นพยานที่ฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้
ศาลมีอำนาจสอบสวนพยานบุคคลเอง แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถาม
ศาล ศาลอาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและ
ข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน

การถามพยานของศาลตามวรรคหนึ่ง จะใช้คำถามนำก็ได้

หลังจากคู่กรณีถามพยานตามวรรคสองแล้ว ห้ามมิให้คู่กรณีฝ่ายใดถามพยานอีก เว้นแต่จะได้รับอนุญาต
จากศาล

ข้อสังเกต

วรรคหนึ่งให้ตัดถ้อยคำ คำว่า “มีอำนาจ” ออก เนื่องจากหากให้ศาลมีอำนาจก็จะเหมือนกับประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งศาลมักจะไม่ใช่อำนาจนั้น ซึ่งจะขัดต่อเจตนารมณ์ของร่างกฎหมายฉบับนี้

๒๐. วิธีการคุ้มครองชั่วคราว

มาตรา ... เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงหรือยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง
หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะในระหว่างการพิจารณาคดี เมื่อศาลเห็นสมควร หรือคู่กรณีได้ยื่นคำขอ
ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย และออกคำสั่งไปยัง

หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลตามที่ศาลมอบหมาย และรายงานศาลทราบ

ข้อสังเกต

เห็นควรคงหลักการวิธีการคุ้มครองชั่วคราวตามร่างมาตรา ๘๐ ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาล

๒๑. มาตรา ๖๙ คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ข้อสังเกต

หากคะแนนเสียงเท่ากันจะดำเนินการอย่างไร

๒๒. การบังคับตามคำวินิจฉัย

มาตรา . คำวินิจฉัยของศาล หากมีความจำเป็นจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย ให้ศาลมีอำนาจกำหนดคำบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาล โดยอาจมีเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด และให้องค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับ รายงานผลการปฏิบัติหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามคำบังคับของศาลต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ข้อสังเกต

เห็นควรคงหลักการบังคับตามคำวินิจฉัยตามร่างมาตรา ๘๖ ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาล

๒๓. มาตรา ๗๔ ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อย เมื่อศาลเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อยเช่นว่านั้นให้ถูกต้องก็ได้

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิมเมื่อได้ทำคำสั่งเช่นว่านั้นแล้ว ให้แจ้งคู่กรณีทราบ และให้นำความในมาตรา ๗๑ วรรคสามและวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการจัดทำคำสั่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อสังเกต

ความในวรรคสองไม่ได้โยงร่างมาตรา ๗๑ วรรคสี่ ที่ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษามาใช้ด้วย จึงขอคงตามร่างเดิมเพื่อให้ต้องนำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมคำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่มีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อยไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย

๒๔. มาตรา ๘๘ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ บรรดาที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ เว้นแต่กรณีตาม (๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับการขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ มีให้นำมาใช้บังคับ

ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๔/๒๕๖๐ เรื่อง ให้งดเว้นการคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๒๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ บรรดาที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ จะเข้ารับหน้าที่

การสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่อยู่ครบวาระหรือมีเหตุพ้นจากตำแหน่งตามวาระหนึ่ง ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกเมื่อมีสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ข้อสังเกต

เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งเพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเป็นอิสระของศาลและคำวินิจฉัยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป เรื่อง กฎหมายขัดต่อหลักนิติธรรมโดยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Court of Human Rights) ได้มีคำวินิจฉัยคดีประธานศาลฎีกา Baka V. Hungary วันที่ 17-18 June 2011 ว่าประธานศาลฎีกายังการี คือ นาย Baka ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานศาลฎีกาตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายการบริหารศาล ค.ศ. 1949 (The Constitution and the Organization and Administration of the Court Act ค.ศ.1949) แต่ต่อมารัฐธรรมนูญและกฎหมายการบริหารศาล ค.ศ. 2011 ซึ่งเป็นฉบับใหม่ได้บัญญัติเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของตุลาการในศาลยังการีมา 5 ปีขึ้นไป ทั้ง ๆ ที่คุณสมบัติใหม่ดังกล่าวนี้ไม่มีการบัญญัติไว้เมื่อครั้งนาย Baka ได้รับเลือกจากรัฐสภายังการีให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา ในปี ค.ศ. 2009 ด้วยผลของหลักเกณฑ์ใหม่ทำให้ นาย Baka พ้นจากตำแหน่งทันทีเพราะคุณสมบัติหลักเกณฑ์ใหม่ไม่ครบ ดังนั้น นาย Baka จึงยื่นฟ้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป และศาลฯ วินิจฉัยว่าการออกหลักเกณฑ์ใหม่จะให้มิผลย้อนหลังต่อผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ ณ ปัจจุบันมิได้ การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขคุณสมบัติการเป็นตุลาการต้องไม่ใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งอยู่แล้ว ณ วันที่ออกกฎหมาย การออกกฎหมายโดยมุ่งหมายให้ประธานศาลฎีกาคคนปัจจุบันพ้นจากตำแหน่งจึงขัดต่อหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และเพิ่มความวรรคสามเพื่อให้ตุลาการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระและปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๒๔/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐ อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้เริ่มการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อมีรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๗ แล้ว

๒๕. มาตรา ๕๕ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักตรวจเสขวิชิตการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมาธิการสรรหาตามมาตรา ๑๑

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว หากองค์กรอิสระใดยังไม่ส่งแต่งตั้งผู้แทนได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้แทนผู้ใดในสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมาธิการปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้ถือว่าการคณะกรรมาธิการสรรหาประกอบด้วยกรรมาธิการเท่าที่มีอยู่ แต่ไม่เป็นสาระตัดสิทธิองค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทนไว้ในภายหลัง การแต่งตั้งดังกล่าวไม่มีผลให้การดำเนินการของคณะกรรมาธิการสรรหาที่ได้ดำเนินการต่อไปแล้วต้องเสียไป

ภายในสิบห้าวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมาธิการพิจารณาและวินิจฉัยขอพระราชทานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในกรณีที่คณะกรรมาธิการมีคำวินิจฉัยขอพระราชทานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ให้พระราชทานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันถัดจากวันที่คณะกรรมาธิการมีคำวินิจฉัย และเพื่อประโยชน์ในกรณีรับทราบให้ส่งต่อหน่วยงานตามมาตรา ๒๕ ให้ถือว่าการพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุสุดขั้ว

คำวินิจฉัยขอของคณะกรรมาธิการให้เป็นที่สุด

ข้อสังเกต

เห็นควรตัดออก เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสังเกตในร่างมาตรา ๘๘ ที่เห็นควรเพิ่มความวรรคสามแล้ว

